

Stockholm, 2024-01-30

KTH:s remissvar gällande Ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation (SOU 2023:59)

Inledningsvis vill KTH ge utredningen beröm för ett öppet och transparent arbetssätt där KTH med andra har getts möjlighet att ge inspel under arbetets gång. Utredningens slutbetänkande är gediget och ger en god översyn av det svenska forskningsfinansieringslandskapet och sammanfattar väl vad tidigare utredningar och rapporter har föreslagit.

KTH vill framföra att även efter en konsolidering av forskningsfinansierade myndigheter så är det viktigt att strategiska satsningar inom ramen för de forskningspolitiska propositionerna fortgår dvs alla satsningar bör inte läggas på de nya myndigheterna. Vid nationella satsningar på områden som är angelägna ur ett samhällsperspektiv kan t.ex. den framgångsrika SFO-modellen användas.

För att säkra kvalitetsutvecklingen av svensk forskning och stärka Sveriges konkurrenskraft kan en ny myndighetsstruktur för forskningsfinansiering vara en pusselbit men framförallt krävs större statliga investeringar i forskning och innovation. Mot detta måste beaktas, som utredningen också konstaterar, att en omorganisation är kostsam i både tid och pengar och den kommer att ha betydande påverkan på systemets aktörer, särskilt på lärosäten och forskare. För att mildra effekterna av en omorganisation och den medförda risken att systemet i stort tappar i fart, samt för att säkra Sveriges konkurrenskraft, måste utöver att medel avsätts för omorganisationen även den statliga investeringen i forskning och innovation öka totalt. Målet bör vara att statens FoU-anslag bör motsvara minst 1,2% av BNP senast år 2030.

Sammanfattning av KTH:s viktigaste synpunkter

- KTH stödjer utredningens huvudförslag med tre statliga forskningsfinansierande myndigheter.
- KTH stödjer utredningens förslag på styrning av Vetenskapsmyndigheten där en majoritet av ledamöterna ska vara forskare.

- KTH stödjer förslaget att Vetenskapsmyndigheten får ett särskilt utpekat ansvar för finansiering av banbrytande forskning.
- KTH stödjer förslaget på indelningen i fyra vetenskapliga råd inom Vetenskapsmyndigheten varav teknik blir ett eget vetenskapligt råd.
- KTH stödjer förslaget att Vetenskapsmyndigheten ska kunna bevilja medel för forskningens infrastrukturer för upp till tjugo år.
- KTH stödjer förslaget att göra det möjligt till finansiering i statsbudgeten för viss infrastruktur som en samhällsinvestering.
- KTH anser inte att förslaget gällande forskningsinfrastruktur, inklusive digital infrastruktur, är tillräckligt utvecklat.
- KTH anser att ansvaret för finansiering av digitala infrastrukturer och ansvaret för drift och utveckling av digital infrastruktur bör separeras för att undvika sammanblandning av rollerna.
- KTH motsätter sig förslaget på styrning av Myndigheten för strategisk forskning. KTH anser att minst fyra av ledamöterna i styrelsen ska vara forskare från akademien och de ska utses via elektorsförfarande.
- KTH stödjer förslaget att Myndigheten för strategisk forskning i högre utsträckning ska finansiera långsiktiga satsningar.
- KTH stödjer förslaget om en centraliserad funktion för internationalisering inklusive EU.
- KTH stödjer ett centraliserat ansvar för Sveriges deltagande i partnerskapsprogram förutsatt att relevanta aktörer och myndigheter involveras i prioriteringarna.
- KTH motsätter sig förslaget på styrning av Innovationsmyndigheten. KTH anser att minst två akademiska representanter ska ingå i styrelsen för Innovationsmyndigheten.
- KTH betonar vikten av en djupare analys och dialog med de lärosäten som har Innovationskontor och Holdingbolag innan eventuella förslag från utredningen *Innovation som drivkraft - Från forskning till nytta* tas vidare av den nya Innovationsmyndigheten.
- KTH stödjer förslaget om ett gemensamt IT-system och understryker vikten av att involvera användarna tidigt i utvecklingsprocessen.
- KTH stödjer förslaget att myndigheterna ska ha möjlighet att finansiera en utländsk forskningshuvudman men anser att volymen på de medel som ska kunna beviljas utländska mottagare bör begränsas.
- KTH avvisar förslaget att de nya myndigheterna ska kunna finansiera utveckling av nya utbildningar som bygger på den forskning som de har finansierat.
- KTH anser att det ska vara ett formellt krav på att finansierarna helt avstår från krav på samfinansiering från lärosäten i utlysningar.
- KTH stödjer inte utredningens förslag om att indirekta kostnader ska finansieras via en schablon.
- KTH stödjer att de tre nya myndigheterna får i uppgift att beakta utrikes-, säkerhets och försvarspolitik.
- KTH stödjer inte förslaget att de nya myndigheterna ska ha ett ansvar för att sprida den forskning som de finansierat.
- KTH anser inte att förslagets konsekvensanalys är tillräckligt utvecklad.

- KTH instämmer i att det finns ett behov av en djupare utredning och analys av hela det svenska forsknings- och innovationssystemet.

Nedan följer kommentarer på utredningens förslag.

6 Utredningens förslag

KTH välkomnar en förändring och en konsolidering av de statliga forskningsfinansiärerna och förespråkar huvudförslaget med tre forskningsfinansierande myndigheter. Eftersom forskningen vid svenska lärosäten är beroende av extern finansiering är det positivt att staten bidrar till en förenkling av ett i övrigt mycket komplext forskningsfinansieringslandskap. KTH instämmer i utredningens problemformulering och anser att utredningen har välformulerade kriterier för ett framtida system.

Den föreslagna myndighetsstrukturen har i princip samma struktur som Horisont Europa vilket kan underlätta samordning och synkronisering mellan de nationella programmen och EU:s ramprogram. Den föreslagna gränsdragningen mellan de tre myndigheterna baserat på funktionslogik har fördelar, dock beskriver förslaget inte hur det ska bli tydligt för användarna gällande vilken typ av aktivitet som finansieras då alla tre myndigheter ska kunna finansiera allt från grundforskning till innovation.

Det är mycket positivt att Vetenskapsmyndigheten får ett särskilt utpekat ansvar för finansiering av banbrytande forskning och med mandat att ta den ökade risk det medför. Banbrytande forskning är av yttersta vikt för ett framtidssäkrat samhälle. Denna satsning behöver kompletteras med ett mer uttalat stöd för att ta banbrytande forskning till marknaden. De innovationer som kommer fram brukar ofta benämnas deep-tech. Dessa har andra behov av stödinstrument än mer inkrementella innovationer, exempelvis är de förknippad med högre risk och komplexitet både gällande teknik och marknad, längre tid till marknaden, stora kapitalkrav samt stora systemberoenden. Detta är inte fullt utvecklat i utredningens förslag.

6.4.1 Vetenskapsmyndigheten

KTH tillstyrker utredningens förslag att en majoritet av styrelsen för Vetenskapsmyndigheten ska vara forskare, vilket säkrar prioritering och styrning från vetenskapssamhället.

Den föreslagna indelningen i fyra vetenskapliga råd är logisk och det är positivt att forskning inom teknik blir ett eget vetenskapligt råd. Precis så som utredningen konstaterar har den tekniska grundforskningen hittills en relativt begränsad andel av den totala finansieringen. Mot bakgrund av de behov på lösningar på samhällsutmaningar som utredningen också lyfter vore det logiskt att öka finansieringen av den tekniska grundforskningen.

Forskningsinfrastruktur

Att samla allt ansvar för forskningsinfrastruktur inom en myndighet har fördelar gällande samordning, överhörning samt förmåga till långsiktiga och strategiska beslut. Det är viktigt att det finns strukturer inom myndigheten för en sammanhållen bedömning av all forskningsinfrastruktur som hanteras i de olika råden.

KTH ser en problematik med att viss forskningsinfrastruktur ska beslutas om inom de vetenskapliga råden då all forskningsinfrastruktur inte självklart faller inom ett vetenskapligt område. Vi vill därför understryka vikten av att det finns strukturer för tvär- och interdisciplinära frågeställningar och det bör vara ett krav i Vetenskapsmyndighetens instruktion att inrätta det föreslagna tvärvetenskapliga rådet. Förslaget beskriver inte hur behov från tillämpad forskning och samverkansforskning som knyter an till forskningsinfrastruktur ska hanteras, detta bör utvecklas i mer detalj.

Det är mycket positivt att Vetenskapsmyndigheten ska kunna bevilja medel för forskningens infrastrukturer för upp till tjugo år, likaså mycket positivt att göra det möjligt till finansiering i statsbudgeten för viss infrastruktur som en samhällsinvestering och därmed ta upp investeringen i budgetpropositionen.

Att ange tydliga kriterier för vad som ska anses tillhöra storskalig forskningsinfrastruktur är bra. För tydlighetens skull vill KTH här specificera att det för närvarande är följande infrastrukturer som anses storskaliga i Sverige: SciLifeLab, MAX IV, ESS och det svenska strålröret vid PETRA III.

Det är oklart om utredningen föreslår att svenska noder av internationella forskningsinfrastrukturer ska hanteras inom de vetenskapliga råden eller av Rådet för storskalig forskningsinfrastruktur. Uppdraget att ta fram underlag för prioriteringar av vilka internationella forskningsinfrastrukturer som Sverige ska vara med i bör av Vetenskapsmyndigheten ges till de svenska lärosätena.

KTH anser inte att fördelningen av resurser mellan de tre föreslagna myndigheterna är väl underbyggd. Såsom utredningen beskriver finansieras idag forskningsinfrastruktur inte bara av Vetenskapsrådet utan också av andra myndigheter som nu föreslås avvecklas. Utredningen berör heller inte grunderna för prioritering av medel mellan de tre finansieringsvägarna för forskningsinfrastruktur inom den föreslagna Vetenskapsmyndigheten. Det är viktigt att finansieringen för de olika kategorierna hålls åtskild och att prioriteringarna är transparenta.

Digital infrastruktur

KTH anser inte att förslaget vad gäller digital infrastruktur är tillräckligt utvecklat. Utredningen föreslår att Rådet för digitala forskningsinfrastrukturer dels ansvarar för att fördela finansiering till sådan infrastruktur samt även att rådet tar över ansvaret för fem idag existerande infrastrukturer relaterade till forskningsdataområdet och HPC (NAISS, SND, Sunet, RUT, samt MONA).

KTH anser att ansvaret för finansiering av digitala infrastrukturer och ansvaret för drift och utveckling av digital infrastruktur bör separeras för att undvika sammanblandning av rollerna. Förslagsvis att Rådet för digital infrastruktur ansvarar för finansiering av digitala infrastrukturer såsom föreslås i utredningen men att drift och utveckling av de integrerade digitala infrastrukturerna samordnas genom Universitetens Referensgrupp för Forskningsinfrastruktur (URFI).

Integrationen av de existerande infrastrukturerna i en gemensam organisation är en önskvärd utveckling eftersom det skulle ge ett tydligare huvudmannskap och ansvarsområden. Viktigt att påpeka är att två av dessa infrastrukturer idag är lärosätessdrivna (NAISS och SND) genom anslag från Vetenskapsrådet och om dessa ska inordnas under den nya Vetenskapsmyndigheten med Rådet för digitala forskningsinfrastrukturer som huvudman så behövs en tydlig struktur och strategi för hur kopplingen till lärosätena bibehålls. Även ett nära samarbete med Rådet för storskalig forskningsinfrastruktur och de storskaliga forskningsinfrastrukturerna (t.ex. MAX IV och SciLifeLab) är av stor vikt för att möjliggöra synergier och ett effektivt arbete inom området e-infrastrukturer.

6.4.2 Myndighet för Strategisk Forskning

KTH ser positivt på förslaget på en bredd av aktörer som ledamöter i myndighetens styrelse, det är dock oklart vilken fördelning av representanter styrelsen ska ha.

KTH är kritisk till att alla nio ledamöter ska utses av regeringen vilket är ett tecken på ökad politisk styrning snarare än en vilja att värna om den akademiska friheten och forskarinflytande. KTH föreslår att minst fyra av ledamöterna i styrelsen för Myndigheten för strategisk forskning ska vara forskare från akademien och de ska utses via elektorsförfarande.

Det är mycket positivt att myndigheten får ett uppdrag att tillhandahålla finansiering inom alla områden, det är viktigt och ger också bättre möjlighet till helhetssyn. I det nuvarande systemet har finansiering inom vissa områden försvunnit trots att det finns ett stort behov av mer kunskap inom berörd sektor, ett sådant område är exempelvis produktionsområdet. Det är viktigt att myndigheten har en funktion som gör att alla de tillämpade forskningsområden som det finns ett behov för i samhället fångas upp.

Förslaget att företrädare för myndigheter med sakansvar ska ingå i Myndighetens portföljgrupper är positivt. KTH vill understryka vikten av akademins och forskarnas delaktighet i dessa portföljgrupper och önskar en tydlig instruktion till myndigheten gällande forskarnas involvering.

KTH ser mycket positiv på förslaget att i högre utsträckning finansiera långsiktiga satsningar vilket ger bättre förutsättningar för kvalitets- och kompetensdrivande samverkan inom myndighetens ansvarsområden. Det är också positivt med ett samlat ansvar för statens del av finansiering av test- och demoanläggningar.

Internationalisering och EU

KTH stödjer förslaget om en centraliserad funktion för internationalisering inklusive EU vilket vi bedömer kunna stärka Sveriges möjligheter till internationell uppkoppling och strategiska samarbeten.

KTH förutser att en centraliserad hantering av EU:s ramprogram för forskning och innovation och dess stödorganisation ska kunna bereda möjligheter för lärosäten och andra aktörer att både delta i fler EU-samarbeten samt att bidra till utvecklingen av EU:s forsknings- och innovationspolitik. KTH anser att det är viktigt att Sverige är proaktiv i utformningen av kommande ramprogram och arbetar för att utvecklingen av det europeiska forskningsområdet ligger i linje med Sveriges intressen. Det är även viktigt med samordning och stöd för EU-program utanför Horisont Europa samt internationellt.

KTH stödjer ett centraliserat ansvar för Sveriges deltagande i partnerskapsprogram förutsatt att relevanta aktörer och myndigheter involveras i prioriteringarna. Inom vissa partnerskapsprogram finns möjligheten för lärosäten att gå med som medlem om det finns tillgänglig nationell samfinansiering, hur dessa möjligheter samordnas och fångas upp bör diskuteras i samband med en ny organisation.

En stärkt analysfunktion som integrerar nationellt analysarbete med uppföljning av EU-deltagandet ser vi som en självklarhet, likaså förutsätter vi en stark samordning med analysfunktionerna på de andra två myndigheterna. Uppföljning och analys bör inkludera dialoger och samarbete med användarna för att ta fram välförankrade förbättringsåtgärder.

Utredningen beskriver kort behovet av finansiella incitament för deltagande i EU-program. Bättre ekonomiska förutsättning för lärosäten är viktigt då Sveriges möjlighet att uppnå målsättningen om ett ökat deltagande med 10 procent i Horisont Europa jämfört med Horisont 2020 är avhängigt att Sveriges lärosäten ökar sitt deltagande. Ett ökat deltagande medför, som noterat i utredningen, ökade kostnader i form av samfinansiering av de indirekta kostnaderna som på ett lärosäte är högre än vad EU bidrar med för projekten. KTH vill dock påpeka att vi inte stödjer eventuellt förslag på nationell samfinansieringsfond. En sådan fond skulle kräva en utbyggnad av en administration för hanteringen och därmed öka de administrativa kostnaderna i systemet. Det är också troligt att mottagandet av stöd från en dylik fond skulle åtföljas av återrapporteringskrav vilken ökar den administrativa bördan hos användarna. Vi förespråkar ökade basanslag för universitet och högskolor, som tar höjd för kostnaderna som mottagandet av EU-projektbidrag innebär, vilket innebär ett starkare incitament för lärosäten att öka sitt deltagande.

KTH önskar en ökad nationell samordning vad gäller ansvarsfull internationalisering. Det finns behov av tydliga riktlinjer när det gäller hantering av både forskning och utbildning inom ett mycket komplext område. Samordningen bör ha en nära koppling till lärosätens, med tydliga relationer till andra relevanta myndigheter.

6.4.3 Innovationsmyndigheten

Enligt förslaget ska Innovationsmyndigheten ledas av en styrelse med sju ledamöter som utses av regeringen, även akademien ska vara representerad men fördelningen mellan aktörsrepresentanterna är inte klarlagd. KTH vill understryka vikten av forskarinflytande i styrelsen och föreslår minst två akademiska representanter. Detta utifrån **lärosätenas viktiga position i innovationssystemet samt att, som utredningen påpekar, många av de bolag som kommer att få stöd från Innovationsmyndigheten har idéer som grundar sig i forskning vid lärosäten eller har forskare som grundare.** Dessa två ledamöter kan båda utses av regeringen. Vidare är det viktigt med involvering av forskare på alla relevanta nivåer. Exempelvis är en av flera viktiga kompetenser i granskningen av stöd till start-ups, som bygger på forskning, vetenskaplig kompetens.

KTH ser värdet av en separat myndighet med större mandat och möjlighet att experimentera med nya arbetsätt och insatser och där uppdraget utöver att finansiera lösningar och dess nyttiggörande även inkluderar att lösa utmaningar kopplade till juridik och regelverk, framförallt utveckling av en stödfunktion för hantering av stadsstödsfrågor. Dock saknas även här en djupare beskrivning av de kortsiktiga och långsiktiga konsekvenserna för systemet av inrättandet av myndigheten enligt förslaget

KTH ser mycket positivt på att utredningen lyfter behovet av ett särskilt långsiktigt stöd till innovationer inom deep-tech bolag varav många är sprungna ur forskning. **För Sveriges konkurrenskraft och samhällsomställning behövs större satsningar inom detta område och förslaget behöver utvecklas vidare och ge ett tydligare ansvar för deep-tech bolagens behov av långsiktig statligt riskkapital i tidiga skeden.** KTH ser dock en viss risk med förslaget att myndighetens verksamhet ska utgå ifrån behovsägares utmaningar. Dessa tenderar ibland att ha ett mer kortsiktigt perspektiv med fokus på nuvarande behov och risken är att mer radikala innovationer som deep tech bolagen utvecklar får svårare att hävda sig mot mer inkrementella innovationer som mer direkt adresserar behovsägarnas utmaningar.

Utredningen menar att delar av förslagen från utredningen *Innovation som drivkraft - Från forskning till nytta* skulle kunna tas vidare av den nya Innovationsmyndigheten. Vi vill här påpeka att de flesta av förslagen från nämnd utredning avvisades av flera aktörer inklusive KTH. Innan eventuella förslag tas vidare måste en djupare analys ske och diskussion föras med de lärosäten som har innovationskontor och holdingbolag. KTH vill poängtera betydelsen av att stöd i tidiga stadier av nyttiggörande av forskning ligger nära forskningen dvs hos lärosätenas egna innovationskontor. KTH vill även betona att detta även gäller holdingbolagens verksamhet.

KTH vill också göra utredningen uppmärksam på de diskussioner som förs på EU-nivå gällande den tredje Innovationspelaren vars svaghet är bristen på kopplingar till samverkansprojekten inom den andra pelaren *Globala*

utmaningar och europeisk industriell konkurrenskraft. Sverige bör följa diskussionerna på EU-nivå och undersöka eventuella förslag på alternativ struktur till tre-pelarmodellen inför nästa ramprogram.

Det vore bra med en översyn av hela systemet med småföretagarstöd för att reda ut otydligheter gällande aktörernas olika roller i förhållande till bl.a. Tillväxtverket och Almi.

6.4.4 Myndigheten för strategisk forskning och innovation

KTH förespråkar det huvudsakliga förslaget framför alternativet med två myndigheter, det viktigaste är dock att det sker en förändring och harmonisering av statlig forskningsfinansiering.

6.5. Förslag – gemensamma uppgifter, samverkan och uppföljning

6.5.1 En formell grupp för strategisk samordning och gemensam systemstrategi

KTH stödjer förslaget om en formell strategisk samordningsgrupp för de tre myndigheterna med adjungerade personer inklusive två rektorer från svenska lärosäten.

6.5.2 En formell grupp för operativ och administrativ samordning

KTH stödjer förslaget om en formell grupp för operativ samordning och vi utläser att det i detta ingår samordning och harmonisering av bidragsvillkor. KTH vill också framföra vikten av att den operativa gruppen samverkar med lärosäten och andra intressenter.

6.5.3 Andra former av verksamhetsmässig samordning

KTH stödjer förslagen om olika former av verksamhetsmässig samordning, möjligtvis bör ett huvudansvar förtydligas för att säkerställa att samordningen genomförs och följs upp.

6.5.4 Ansöknings- och ärendehanteringssystem

KTH är positiv till förslaget till ett gemensamt IT-system för de tre myndigheterna vilket skulle underlätta avsevärt för både forskare och administration. Vi vill understryka vikten av att involvera användarna tidigt i processen inför framtagandet av ett nytt IT-system som behöver vara anpassat för olika målgrupper med olika behov. KTH anser att ett system för forskningsfinansiering bör ha det akademiska perspektivet i fokus eller tydligt kan anpassas till målgrupperna för relevanta instrument.

6.5.5 Förändringar i finansiering av forskning och innovation

KTH stödjer förslaget att myndigheterna ska ha möjlighet att finansiera en utländsk forskningshuvudman vid samarbeten med en svensk forskningshuvudman vilket skulle möjliggöra fler internationella samverkansprojekt. Vi anser att volymen på de medel som ska kunna beviljas utländska mottagare bör begränsas.

KTH välkomnar att utredningen har hörsammat lärosätenas synpunkt om att projektfinansieringen är för kort för att finansiera en doktorand men vi menar att utredningen inte fullt ut har uppfattat problematiken. De externfinansierade forskningsprojekten behöver täcka lärosätenas behov av att anställa doktorander för genomförandet av forskningen i projekten. Det betyder att projektfinansieringen behöver täcka hela doktorandens utbildningstid motsvarande fyra år heltidsstudier, det är dock vanligt att forskningsfinansiärernas utlysningar är begränsade till treåriga projekt.

KTH avisar förslaget att de nya myndigheterna ska kunna finansiera utveckling av nya utbildningar som bygger på den forskning som de har finansierat. Utveckling av nya utbildningar påverkar ett lärosätes utbildningsutbud som enligt regleringsbrev för universitet och högskolor ska svara mot studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov. Utbildningsutbudet är en strategiskt viktig fråga för ett lärosäte och diskuteras i olika konstellationer inom lärosätet och med externa aktörer. Utifrån dessa diskussioner, behovsanalyser, kartläggningar och bedömning över lärosätets kapacitet att bedriva olika utbildningar kan lärosätet därefter ta beslut om vilka utbildningar som ska finnas vid lärosätet eller utvecklas. Styrning av utveckling av nya utbildningar bör inte ske via externa finansiärer.

KTH anser inte att det är ett tillräckligt skarpt förslag att de nya myndigheterna bör undvika krav på samfinansiering från lärosäten i utlysningar, det borde vara ett formellt krav på att finansiärerna helt avstår från krav på samfinansiering från lärosäten i utlysningar.

Utredningen ger få detaljer gällande de nya myndigheternas bidragsformer men KTH tar för givet att instrument för personrörlighet kommer att ingå. Förslagsvis att Vetenskapsmyndigheten ansvarar för personrörlighet inom akademien och Myndigheten för strategisk forskning för personrörlighet mellan sektorer. KTH vill även påtala att Vetenskapsmyndigheten skulle kunna finansiera projekt med högt betyg inom ERC men som inte erhåller finansiering. På vis kan Sverige utnyttja den konkurrensutsatta prövningen som sker och prioritera forskning av hög kvalitet samtidigt som forskares ansökningsbörda minskar.

6.5.6 Uppföljning av myndighetsstrukturen

KTH stödjer förslaget gällande utvärdering av myndighetsstrukturen vart fjärde år.

6.6. Förslag – andra förändringar

6.6.1 Indirekta kostnader

KTH stödjer inte utredningens förslag om att indirekta kostnader ska finansieras via en schablon. Vi vill understryka vikten av att de indirekta kostnaderna måste kunna anpassas till de olika lärosätenas behov och utgå från respektive lärosätes faktiska kostnader. **Andelen indirekta kostnader påverkas av flera faktorer. För KTH som är ett tekniskt och forskningstungt universitet är**

det behovet av laborativa miljöer och lokala forskningsinfrastrukturer samt de höga hyrorna i Stockholm som främst påverkar de indirekta kostnaderna.

KTH är positiv till synpunkten om en samordning och harmonisering av finansieringsvillkor.

6.6.2 Balans mellan extern finansiering och basanslag

KTH stödjer förslaget att i det fall regeringen inför en kvalitetbaserad fördelning av basanslaget är en funktion på Vetenskapsmyndigheten lämplig att ta fram underlag för en sådan. Om en ny modell aktualiseras behöver det utredas i särskild ordning.

Dock uppfattar KTH inte att utredningen har tagit dagens situation om balansen mellan basanslag och extern finansiering på allvar. Dagens system leder till att framgångsrika forskningsmiljöer över tid får allt lägre frihetsgrader, i takt med att en allt större andel av basanslagen binds upp i olika former av medfinansiering och vi vill framhålla att det är av yttersta vikt för Sverige som forskningsnation att det skapas en bättre balans mellan basanslag och extern finansiering. Det är nödvändigt för att säkerställa såväl oberoende grundforskning som tillämpad forskning. Bättre balans kan åstadkommas genom att antingen kraftigt öka basanslagen eller omfördela medel från statliga forskningsfinansiärer. Ett sätt att öka basanslagen och samtidigt tillmötesgå behov av riktade satsningar på vissa områden är strategiska forskningsområden SFO.

6.6.3 Militär forskning och dual use

KTH välkomnar att de tre nya myndigheterna får i uppgift att beakta utrikes-, säkerhets och försvarspolitik. Vi ser också gärna att uppgiften inte enbart konkretiseras i form av finansieringsprogram utan också i form av att skapa en brygga mellan förståelse av lärosätets verksamhet och förståelse av utrikes-, säkerhets och försvarspolitik samt den ökade komplexitet som medförs.

6.6.4 Kommunikation

KTH ställer sig inte bakom förslaget till att alla tre nya myndigheter ska ha ett så uttalat ansvar för att sprida den forskning som de finansierat. I Högskolelagen kapitel 1 framgår att "I högskolornas uppgift ska det ingå att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta." Forskningskommunikation är därmed en central del av högskolors och universitetens uppdrag och det leder inte till effektivitet i systemet med parallella och överlappande uppdrag.

7 Konsekvensbeskrivning

KTH anser inte att förslagets konsekvensanalys är tillräckligt utvecklad. Även om utredningens förslag kan innebära stärkt strategisk förmåga och helhetssyn, samordningsvinster och ett tydligare system med ökad transparens så behöver riskerna och möjliga negativa konsekvenser på systemet i sin helhet, och på både kort och lång sikt, utredas i mer detalj. Det är viktigt att tidigt i ett

implementeringsarbete fördjupa detaljer och identifiera möjliga konsekvenser som bör adresseras samt att den akademiska sektorn och forskarna involveras i ett tidigt skede.

Utredningens förslag har ett tydligt syfte att uppnå en stärkt strategisk förmåga inom forskningspolitiken vilket är positivt, men i relation till detta anser inte KTH att den långsiktiga konsekvensen av förslaget för den akademiska friheten och lärosätenas autonomi är tillräckligt utredd. Förslaget innebär en större politisk styrning av forskningsfinansieringen och därmed även forskningens inriktning hos lärosätena. Utredningens uppskattning av fördelarna som förändringen skulle innebära för lärosäten gällande stärkt strategisk förmåga och effektivitetsvinster är dåligt grundade och överdrivna.

KTH vill framföra att utredningen överskattar tidsbesparingen förändringen förväntas innebära hos ett lärosätes Grants Office/Research Support Office vars arbete gällande forskningsfinansiering är mer omfattande än att hitta passande utlysningar åt forskarna. En konsolidering och harmonisering enligt förslaget kommer att innebära en betydande förenkling, dock kommer både stödpersonal och forskande personal även efter en konsolidering av de statliga forskningsfinansiärerna behöva hantera en mångfald av nationella och internationella finansiärer och frågor kopplat till externfinansiering. Vi vill tillägga att tiden som används för att ta fram en konkurrenskraftig ansökan till en mindre del handlar om administration. Arbetet som en forskare lägger ned på att formulera en vass frågeställning och passande metodik, designa en plan för projektgenomförande och den tid som behövs för att bygga partnerskap vid samverkansforskning kommer inte att påverkas märkbart av föreslagna förändringar.

Vi anser inte att utredningen tillräckligt har adresserat risken med att införa ett mellanlager, i form av en forskningsfinansiär, mellan expertmyndigheterna och forskningsutförarna. KTH önskar en djupare analys gällande hur högskolor och universitet kommer att påverkas av att expertmyndigheter som Energimyndigheten och Trafikverket inte längre kommer finansiera forskning och innovation inom sina områden samt en tydlig åtgärdsplan för att säkerställa att sagda expertmyndigheter även i framtiden får tillgång till forskningsbaserad kunskap och inte tappar i kompetens.

En flexibel forskningsfinansieringsorganisation är absolut nödvändig i en föränderlig värld, precis så som utredningen beskriver, dock är resonemangen i utredningen om att det inte fungerar tillfredställande idag inte helt övertygande. Den forskningsfinansieringsverksamhet som ligger nära sektorn inom vilken medel utlyses har ofta en god förmåga till flexibilitet och att snabbt fånga upp nya behov. Den förmågan behöver tas till vara och vidareutvecklas för att fungera i en stor centraliserad myndighet som verksamhetsmässigt ligger längre ifrån behovsägarna. KTH ser fram emot en djupare konsekvensanalys och en mer detaljerad plan för hur det ska säkerställas att relevant forskning och innovation av hög kvalitet fortlöpande bedrivs inom sakområdena.

8 Utredarens reflektioner inför framtiden

KTH instämmer i utredarens reflektion om att det finns ett behov av en djupare utredning och analys av hela det svenska forsknings- och innovationssystemet. I denna analys bör ingå att se över hur svenska lärosäten finansieras för att främja kvalitet inklusive att man ser över balansen mellan basanslag och extern finansiering. Förslaget med en organisationskommitté som agerar i ett nära samarbete med flera olika aktörer och intressenter är positivt.

KTH instämmer även i att en ny och förändrad offentligtjuridisk organisationsform behöver tas fram som ska leda till att lärosätena blir egna juridiska personer, en organisationsform behöver ha en utformning som är anpassad till lärosätenas speciella uppdrag att utbilda och forska.

Slutligen så vill KTH framföra att vi ser positivt på utredarens förslag på en svensk forsknings- och innovationsstrategi, förutsatt att en sådan strategi tas fram i bred dialog med lärosäten och andra intressenter.

Beslut om att lämna KTH:s remissvar har fattats av rektor Anders Söderholm efter föredragning av gruppchef för forskningsfinansiering Jenny Wanselius. Närvarande vid beslutet var Universitetsdirektör Kerstin Jacobsson, biträdande universitetsdirektör Fredrik Oldsjö, ordförande för Tekniska högskolans studentkår Niklas Carlbaum och mötets sekreterare Helene Rune.